

ΥΠΟΣΥΣΤΗΜΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ

του Μάριου Ευρυβιάδη

(Αναπληρωτής Καθηγητής Διεθνών Σχέσεων του Τμήματος Διεθνών
και Ευρωπαϊκών Σπουδών στο Πάντειο Πανεπιστήμιο)

Copyright: Research Institute for European and American Studies (www.rieas.gr)
(Publication Date: 28 June 2014)

Θα μπορούσε να οικοδομηθεί και λειτουργήσει αποτελεσματικά ένα μη-Νατοϊκό υποσύστημα ασφάλειας στην Ανατολική Μεσόγειο στο οποίο να συμμετέχει και η Κύπρος ως ισότιμος εταίρος κατά τρόπο που να εξισορροπεί ή και να περιορίζει την βουλιμική συμπεριφορά της Άγκυρας;

Η σύντομη απάντηση είναι ναι, μπορεί. Και το θετικό είναι ότι υφίσταται ήδη και λειτουργεί με επιτυχία στη περιοχή ένα τέτοιο μη-Νατοϊκό υποσύστημα εδώ και αρκετές δεκαετίες.

Η αναφορά εδώ είναι στην Συμφωνία Camp David του 1978 μεταξύ Αιγύπτου και Ισραήλ που οδήγησε το 1979, στην πανηγυρική Συνθήκη Ειρήνης μεταξύ Αιγύπτου και Ισραήλ (Egypt-Israel Peace Treaty) στον Λευκό Οίκο, μετά την διαμεσολάβηση του αμερικανού Προέδρου Κάρτερ ο οποίος, και η χώρα του οποίου, λειτούργησαν καταλυτικά στη συνομολόγηση και βιωσιμότητα της.

Το υποσύστημα αυτό, επιβίωσε του Ψυχρού Πολέμου και όλων των προκλήσεων από τότε, συμπεριλαμβανομένης της δραματικής πτώσης του προέδρου Μουμπάρακ, της εξίσου δραματικής ανόδου και πτώσης των Αδελφών Μουσουλμάνων του Μόρσι, καθώς επίσης και της συνεχιζόμενης έντονης ρευστότητας στον Αραβο-μουσουλμανικό κόσμο.

Επιπλέον, στο υποσύστημα αυτό συμμετείχε από την αρχή έμμεσα και υπογείως και η Ιορδανία, παρά το γεγονός ότι η τελευταία δεν υπέγραψε συνθήκη ειρήνης με το Ισραήλ μέχρι το 1994. Συνδεδετικός κρίκος και εδώ η Ουάσιγκτον.

Η κατάσταση ειρήνης μεταξύ Αιγύπτου και Ισραήλ προέκυψε από την πιο δραματική περιφερειακή κρίση του Ψυχρού Πολέμου (και εξίσου επικίνδυνη για την παγκόσμια ειρήνη όσο και η Κρίση των Πυραύλων της Κούβας ανάμεσα στις Υπερδυνάμεις, του 1962) που ήταν ο τελευταίος συμβατικός πόλεμος μεταξύ Ισραήλ και Αράβων, του Οκτωβρίου του 1973. Οι πολιτικές και γεωστρατηγικές συνέπειες του πολέμου, υπήρξαν δραματικά ανατρεπτικές σε περιφερειακό και στρατηγικό επίπεδο.

Περιφερειακά, ο πόλεμος επέφερε μια πολιτικο-στρατιωτική ισορροπία ανάμεσα στους δυο κύριους πρωταγωνιστές κάθε αραβο-ισραηλινής πολεμικής σύγκρουσης,

την Αίγυπτο και το Ισραήλ, η οποία ισορροπία μέχρι τότε ήταν απύσχα και λειτουργούσε υπέρ του Ισραήλ.

Ήταν η ισορροπία αυτή, την οποία διαχειρίστηκαν και ενίσχυσαν με παραδειγματική επιδεξιότητα οι αμερικάνοι, που οδήγησε στη δημιουργία του προαναφερθέντος μη-Νατοϊκού υποσυστήματος ασφάλειας στη Ανατολική Μεσόγειο, με τις ΗΠΑ να λειτουργούν ως καταλύτες, εξισορροπητές και πάροχοι οικονομικής και στρατιωτικής βοήθειας. Με την ειρήνη του 1979 ένας συμβατικός πόλεμος ανάμεσα σε Άραβες και Ισραήλ, χωρίς τη Αίγυπτο, έγινε πλέον ανέφικτος.

Σε στρατηγικό επίπεδο, οι συνέπειες υπήρξαν εξίσου δραματικές, με κερδισμένες τις ΗΠΑ. Εν μέσω του Ψυχρού Πολέμου, η Σοβιετική Ένωση έχασε την στρατιωτική της παρουσία και την πολιτική της επιρροή στη πιο σημαντική Αραβική χώρα, μια παρουσία που χρονολογείτο από το 1954. Για την Αίγυπτο και το Ισραήλ, τα κέρδη υπήρξαν πολυδιάστατα. Πέραν των πολλαπλών ωφελημάτων αυτής καθ'αυτής της ειρήνης, η συνεργασία υπήρξε πολυεπίπεδη και συμπεριλάμβανε συνεργασία και στο ζήτημα της ενέργειας, γεγονός που αφορά άμεσα και με τα σημερινά δεδομένα, την Κύπρο.

Υπογραμμίζεται εδώ, ότι για δεκαετίες η Αίγυπτος παρείχε, στη βάση εμπορικών συμφωνιών, μεγάλες ποσότητες υγραερίου στο Ισραήλ ενώ αναπτύχθηκαν και οι σχετικές υποδομές. Και ναι μεν υπήρξαν μεμονωμένες διακοπές λόγω δολιοφθορών από Άραβες αντιφρονούντες, όμως η συνεργασία συνεχίζεται μέχρι και τις μέρες μας, διότι εξυπηρετεί τα συμφέροντα και των δυο. Και ανεξάρτητα του ποιος ασκεί εξουσία στη Αίγυπτο, ούτε η Συνθήκη Ειρήνης του 1979 έχει αμφισβητηθεί, αλλά ούτε και οι ενεργειακές και άλλες συναλλαγές και συνέργειες. Ειρωνικά, και ως γνωστόν εδώ και κάποιο χρόνο, και λόγω του εντοπισμού ενεργειακών κοιτασμάτων στο Ισραήλ, η σχέση εξάρτησης έχει αντιστραφεί, με το Ισραήλ να γίνεται προμηθευτής και η Αίγυπτος καταναλωτής.

Με αναφορά στο αρχικό μου ερώτημα, ναι μπορεί να οικοδομηθεί ένα μη-νατοϊκό υποσύστημα ασφάλεια στη ανατολική Μεσόγειο, που να συμπεριλαμβάνει μη νατοϊκά κράτη και να λειτουργήσει αποτελεσματικά, αντλώντας εμπειρίες από το υφιστάμενο μεταξύ Αιγύπτου, Ισραήλ και Ιορδανίας και κάτω από την ευμενή υποστήριξη της Ουάσιγκτον. Στο σύστημα αυτό μπορούν να συμμετάσχουν Αίγυπτος, Ισραήλ, Κύπρος, Λίβανος, Ιορδανία, σταδιακά η Παλαιστινιακή Αρχή, ακόμη και η Συρία.

Σε μερικές τουλάχιστον δεξαμενές σκέψεις στην αμερικανική πρωτεύουσα, έχουν γίνει κάποιες συζητήσεις και έχουν δημοσιευθεί και σχετικά κείμενα ενασχόλησης με παρεμφερή σενάρια. Υποστηρίζεται για παράδειγμα μια μορφή πολιτικο-στρατιωτικής συνεργασίας μεταξύ Κύπρου, Ισραήλ και Ελλάδας.

Το κλειδί, κατ' εμέ, είναι η μη συμμετοχή νατοϊκών κρατών σε ένα τέτοιο περιφερειακό υποσύστημα ισοτίμων κρατών, το οποίο, εκ των πραγμάτων, θα έχει ως καταλύτη την ενέργεια και στρατηγικό στόχο την εμπέδωση της ειρήνης.

Αντίθετα, αυτό που επιδιώκεται μέχρι στιγμής από τους νεοκονσουλούς της Άγκυρας, όπως το ενεργούμενο της PRIO, που δρα αναίσχυντα και ανεξέλεγκτα στη Κύπρο, είναι να χρησιμοποιηθεί η ενέργεια, όχι για να εμπεδωθεί η ειρήνη στον τόπο,

αλλά για να καταλυθεί το κυπριακό κράτος και να μετατραπεί ο τόπος σε σατραπεία της Τουρκίας.

Για την Κύπρο ειδικά, ένα μη-νατοϊκό περιφερειακό υποσύστημα ασφάλειας, υπό την υψηλή εποπτεία των ΗΠΑ, έχει και επιπρόσθετη πολιτική χρησιμότητα διότι αποφορτίζει και το αμφιλεγόμενο ζήτημα του ΝΑΤΟ και του όποιου ρόλου του σχετικά με την Κύπρο.

Η Κύπρος δεν έχει τη πολυτέλεια να αποξενώνει παραδοσιακούς της φίλους που της παραστάθηκαν όταν η κρατική της υπόσταση αμφισβητείτο ευθέως, κυνικά και κατάφωρα για χάρη της Νατοϊκής και επεκτατικής Τουρκίας.